

ALENKO VRĐUKA*, FRANJO MAGUŠIĆ**

Postupanje policijskih službenika prema osobama s diplomatskim imunitetom i povlasticama

Sažetak

Postupanje policije prema stranim diplomatima rijetko se događa, ali kada do njega dođe, od policijskog službenika se očekuje učinkovito očuvanje pravnog poretka Republike Hrvatske uz istodobno uvažavanje međunarodnih konvencija koje jamče imunitete i povlastice diplomatima.

Za policijskog je službenika vrlo važno da pravilno identificira osobu koja uživa imunitete i privilegije sukladno međunarodnom pravu. On mora cijelo vrijeme biti svjestan pravne dopustivosti opsega imuniteta osobe prema kojoj postupa, odnosno implikacija dodijeljenog imuniteta na njegovo postupanje. Međutim, policijski službenik ne smije dopustiti da se na bilo koji način ugrozi sigurnost građana od strane osobe s imunitetom.

Kroz prvi dio članka čitatelj dobiva osnovne informacije o diplomatskom imunitetu i njegovim vrstama, u drugom dijelu daju se upute o načinu identificiranja osoba s imunitetom, dok se u posljednjem dijelu ulazi u razradu taktike postupanja policijskih službenika prema takvim osobama.

Ključne riječi: diplomat, diplomatski imunitet, postupanje policije, diplomatska iskaznica.

UVOD

Slanje diplomatskih predstavnika u druge zemlje postojalo je još u antičkoj Grčkoj, a slična je praksa zabilježena u Indiji i Rimskom Carstvu. Već tada se zaključilo da nije moguće održati produktivne diplomatske odnose ako diplomati moraju živjeti u strahu od utamničenja zbog politike i stavova zemlje koju predstavljaju ili zbog stvarnog ili izmišljenog kaznenog djela koje im se stavlja na teret.

* mr. sc. Alenko Vrđuka, voditelj Odsjeka u Odjelu za granicu PU sisačko-moslavačke.

** mr. sc. Franjo Magušić, predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

Suvremena praksa davanja imuniteta od kaznenog progona temeljena je na običajima sve dok nije kodificirana najvećim dijelom Konvencijom o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda iz 1946. godine, Konvencijom o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija iz 1947. godine, Bečkom konvencijom o diplomatskim odnosima iz 1961. godine, Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima iz 1963. godine, Konvencijom o specijalnim misijama iz 1969. godine te Konvencijom o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera iz 1975. godine.¹ Svrha diplomatskih imuniteta, privilegija i izuzeća nije stvaranje povlaštenog položaja pojedinca, već jamčenje djelotvornog obavljanja diplomatskih zadaća.

U Njemačkoj se prije nekoliko godina u središtu pozornosti našao niz zloupotreba diplomatskog imuniteta što je izazvalo negodovanje javnosti, ali je na površinu izvuklo i podatak da je u posljednje vrijeme zamijećen porast korištenja krivotvorenih diplomatskih putovnica.² Takvo ponašanje možemo tumačiti kao posljedicu zainteresiranosti kriminalaca da pribave zaštitu koju im pruža takva isprava, odnosno dok se ne utvrdi zloupotreba ili da se radi o krivotvorini. Međutim, ovdje svakako treba uzeti u obzir da pojavi krivotvorenih diplomatskih putovnica također pogoduju nedovoljno transparentni propisi kojima se uređuje postupanje policije prema osobama s diplomatskim imunitetom što za posljedicu može imati neadekvatno postupanje ili odustajanje od postupanja policijskih službenika prema osobama s imunitetom zatečenim u kažnjivim radnjama.

1. VRSTE KAZNENOPROCESNOG IMUNITETA DIPLOMATA

Procesni imunitet je svojstvo određene osobe da se protiv nje ne može voditi kazneni postupak, a u građanskom postupku joj hrvatski sudovi nisu ovlašteni suditi.³ Fokus ovog rada bit će na onom dijelu procesnog imuniteta koji se odnosi na kazneni postupak prema osobama s diplomatskim imunitetom.

1.1. Kaznenoprocetni imunitet diplomata prema opsegu

Imunitet određenog opsega dodjeljuje se sukladno funkciji koju strani službenik obnaša, a može biti apsolutni i relativni. Kazneni postupak može biti vođen protiv diplomata samo pod uvjetom da je nadležno državno tijelo države šiljateljice takav postupak odobrilo.⁴

¹ Republika Hrvatska je stranka svih navedenih konvencija od 8. listopada 1991. na temelju notifikacija o sukcesiji koje su objavljene u Odluci o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji. (NN-MU 12/93.)

² Aden, M., Bornhöft, P., Diplomats in Berlin Use Immunity to Commit Crimes, *Der Spiegel*, 27. veljače 2007. godine (<http://www.spiegel.de/international/spiegel/0,1518,468715,00.html> - 13. 10. 2009.).

³ Vidaković Mukić, M., *Opći pravni rječnik*, Zagreb, Narodne novine, 2006.

⁴ Službenik ambasade Saudijske Arabije u Sjedinjenim Američkim Državama uhićen je nakon što je preko interneta dogovorio sastanak s trinaestogodišnjakinjom radi seksualnog odnosa. Naime, radilo se o policijskoj akciji usmjerenoj na hvatanje pedofila, a "trinaestogodišnjakinja" s kojom je dogovoren sastanak zapravo je bio policijski službenik. S obzirom na to da se saudijski diplomat pozvao na imunitet, nije mogao biti podvrgnut klasičnoj policijskoj proceduri pa je pušten. Nakon što je ambasada Saudijske Arabije obaviještena o djelu, diplomat je opozvan, ali je zbog saudijskog neodricanja od imuniteta bez provođenja kaznenog postupka napustio Sjedinjene Američke Države. Young, T., *Diplomat Flees U.S. to Avoid Sex Charge*, *Washington Post*, Saturday, March 5, 2005, B03.

Apsolutni imunitet se često poistovjećuje s izrazom diplomatski imunitet. Osoba s apsolutnim imunitetom je nepovrediva.⁵ S njom će se postupati s dužnim poštovanjem i poduzet će se sve odgovarajuće mjere osiguranja i zaštite radi sprječavanja svakog napada na njegovu osobu, slobodu i dostojanstvo. Zaštita se također proteže na privatni stan, arhiv, komunikaciju, spise, dopisivanje i predmete osobne imovine pa su, prema tome, osobe s apsolutnim imunitetom izuzete od pregleda osobne prtljage, osim ako postoji osnovana sumnja da su u njoj predmeti na koje se ne odnose dopuštene povlastice ili se radi o protuzakonitom uvozu ili izvozu.⁶ U tom slučaju pregled se obavlja samo u nazočnosti nositelja imuniteta ili njegova ovlaštenog predstavnika.⁷ Apsolutni imunitet oslobađa nositelja od obveze svjedočenja (no oni u mnogim slučajevima svjedoče kako bi pomogli u sudskom procesu).⁸ Osoba s apsolutnim imunitetom ne može biti kazneno progonjena u državi primateljici pa prema tome ne može biti niti uhićena ili zadržana bez obzira o kakvoj se vrsti kaznenog djela radilo.⁹ Čak i ako se radi o napadu usmjerenom protiv života i tijela, mogu se poduzeti samo one mjere i radnje koje se odnose na sprječavanje takve radnje dok ona traje.¹⁰ Dopuštena je nužna obrana protiv protupravnih aktivnosti osoba s diplomatskim imunitetom.

Relativni imunitet odnosi se na oslobođenje od kaznene odgovornosti u slučajevima kada se radi o počinjenju kaznenog djela u obavljanju službene dužnosti. Radi li se o kaznenom djelu u obavljanju službene dužnosti odlučuje isključivo nadležni sud, a nikako policijski službenik, službenik Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija ili službenici diplomatskih ili konzularnih misija. Sukladno navedenom, može se pokrenuti kazneni postupak u kojem se optuženik može braniti navodima da je djelo počinjeno u okviru obavljanja službene radnje. Ako se, nakon provedenih istražnih radnji, sud složi s optuženikom da se radilo o obavljanju službene dužnosti, postupak će se obustaviti.

Osobe koje su zaposlene u diplomatskim i konzularnim predstavništvima ili međunarodnim organizacijama kao poslužno osoblje u stvarnosti nemaju imunitet od kaznenog progona. U ovoj kategoriji nalaze se i državljani zemlje domaćina te stranci na stalnom boravku koji u pravilu nemaju apsolutni imunitet od kaznenog progona bez obzira koju funkciju obnašali, a samo pojedini, ako obavljaju poslove diplomatskog agenta, imaju imunitet ako počine kazneno djelo u obavljanju službene dužnosti.¹¹

1.2. Kaznenoprocetni imunitet diplomata prema štíćenom dobru

Međunarodnim pravom uređena je zaštita više dobara koje čine sastavni dio i uvjet diplomatskih odnosa. Tu se prije svega misli na osoblje diplomatskih misija, konzularnih ureda i međunarodnih organizacija, ali i na njihove službene prostorije, privatni stan, vozila, komunikaciju te službenu poštu.

⁵ Čl. 29. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

⁶ Feltham, R. G., *Diplomatski priručnik*, Zagreb, Naklada Zadro, 1996., 46.

⁷ Čl. 36. st. 2. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

⁸ Čl. 31. st. 2. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

⁹ Čl. 29. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

¹⁰ Andrassy, J., *Međunarodno pravo*. Zagreb, Školska knjiga, 1987., 289.

¹¹ Čl. 38. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

1.2.1. *Nepovredivost osobe*

Osobe koje imaju pravo na imunitete sukladno međunarodnom pravu dijelimo na nekoliko kategorija:

A. Osoblje diplomatske misije (veleposlanstva). Dijelimo ih prema funkcijama koje obavljaju:

- na diplomatske agente - ambasadore i drugo diplomatsko osoblje koje komunicira sa službenicima države domaćina te obnašaju poslove neophodne za normalno funkcioniranje veleposlanstva; diplomatski agenti i njihova obitelj¹² uživaju apsolutni imunitet¹³
- na administrativno i tehničko osoblje - osobe koje obavljaju složene i osjetljive zadaće ali predstavljaju samo potporu diplomatskim agentima (npr. uredsko osoblje, službenici odgovorni za sigurnost objekta i osoblja misije); administrativno i tehničko osoblje¹⁴ i njihova obitelj uživaju apsolutni imunitet¹⁵
- na poslužno osoblje - osobe koje obavljaju poslove manje važnosti (domari, čistači i sl.); članovi poslužnog osoblja misije uživaju samo imunitet od progona za kaznena djela počinjena u obavljanju službe dok članovi njihove obitelji ne uživaju imunitet¹⁶
- na privatnu poslugu - osobe koje obavljaju poslove manje važnosti za diplomatske agente (babysitteri, kuhari i sl.); privatna posluga članova misije ne uživa imunitet od kaznenog progona.¹⁷

B. Osoblje konzularnog ureda. Također ih dijelimo prema funkcijama, i to:

- na konzularne funkcionare - svaka osoba, uključujući i šefa konzularnog ureda, koja je u tom svojstvu ovlaštena obavljati konzularne funkcije; konzularni funkcionari ne mogu biti uhićeni ili pritvoreni, osim u slučaju teškog kaznenog djela¹⁸ i to samo u provođenju sudske odluke¹⁹
- na konzularne službenike - osobe koje obavljaju administrativne i tehničke poslove konzularnog ureda; konzularni službenici imaju samo imunitet od progona

¹² Tumačenje pojma "obitelj" razlikuje se po državama. Ona uvijek obuhvaća supružnika i maloljetnu djecu diplomata. Običaj je da diplomat koji je neženja ili udovac ili nije u pratnji supruge, ima pravo ubrojiti svoju majku ili sestru kao dio obitelji ako žive s njim. U obitelj su uključeni sinovi i kćeri, za koje je diplomat pravno odgovoran, te majke udovice. Ako je član obitelji državljanin zemlje primateljice, tada on ne uživa imunitet. Feltham, R. G., *Diplomatski priručnik*, Zagreb, Naklada Zadro, 1996., 42.

¹³ Čl. 29. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

¹⁴ U svibnju 2003. godine policijski službenik u Zagrebu je priveo vozača turskog veleposlanstva (dakle osobu koja čini tehničko osoblje misije) nakon što ga je on, prema izjavi nekih svjedoka, pokušao fizički spriječiti u odnošenju službenog vozila misije koje je bilo nepropisno parkirano, što je izazvalo diplomatski incident. Prema Tomašević, G., *Temeljni instituti međunarodnog kaznenog procesnog prava*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 3-4, 2004., 218.

¹⁵ Čl. 37. st. 2. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

¹⁶ Čl. 37. st. 3. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

¹⁷ Čl. 37. st. 4. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

¹⁸ Pod teškim kaznenim djelom podrazumijeva se djelo za koje može biti izrečena višegodišnja kazna zatvora.

¹⁹ Čl. 41. st. 1. Bečke konvencije o konzularnim odnosima.

za kaznena djela počinjena u obavljanju službe²⁰; obitelj konzularnih službenika ne uživa privilegije i imunitete

- na poslužno osoblje - osobe koje obavljaju poslove manje važnosti u konzularnom uredu; poslužno osoblje uživa samo imunitet od progona za kaznena djela počinjena u obavljanju službe dok članovi njihove obitelji ne uživaju imunitet
- na privatnu poslugu - osobe zaposlene isključivo u privatnoj službi nekog člana konzularnog ureda; privatna posluga ne uživa imunitet od kaznenog progona
- na počasne konzule - zastupaju zemlju tamo gdje ona nema otvoren konzularni ured te obavljaju samo pojedine konzularne poslove; uživaju imunitet od progona za kaznena djela počinjena u obavljanju službe.²¹

C. Osoblje međunarodnih organizacija i nacionalnih misija pri takvim organizacijama. Pod međunarodnim organizacijama se misli na one koje su univerzalnog karaktera kao što su Ujedinjeni narodi i njihove specijalizirane agencije. Osoblje međunarodnih organizacija i nacionalnih misija pri takvim organizacijama dijeli se:

- na rukovodno osoblje međunarodnih organizacija i specijaliziranih agencija; glavni tajnik UN-a, pomoćnici glavnog tajnika UN-a, šefovi specijaliziranih ustanova, zamjenici šefova specijaliziranih ustanova; rukovodno osoblje međunarodnih organizacija i specijaliziranih agencija i članovi njihovih obitelji uživaju apsolutni imunitet²²
- na eksperte u misijama UN-a koji nisu stalni uposlenici UN-a; eksperti u misijama UN-a, pod uvjetom da nisu stalni uposlenici UN-a, uživaju apsolutni imunitet²³
- na službenike međunarodnih organizacija i specijalnih agencija; oni uživaju samo imunitet od progona za kaznena djela počinjena u obavljanju službe²⁴ dok članovi njihove obitelji ne uživaju imunitet
- na osoblje nacionalnih misija pri međunarodnim organizacijama (diplomatski agenti, administrativno i tehničko osoblje, poslužno osoblje); osoblje nacionalnih misija pri međunarodnim organizacijama ima jednake imunitete, prema kategorijama, kao i osoblje diplomatskih misija.²⁵

D. Osoblje specijalnih misija. Specijalna misija je privremena misija koja predstavlja određenu državu kako bi u državi primateljici raspravljali o pitanjima od posebne važnosti ili kako bi proveli posebne zadaće. Osoblje specijalne misije dijelimo prema funkcijama koje obavljaju:

²⁰ Čl. 43. st. 1. Bečke konvencije o konzularnim odnosima.

²¹ Čl. 58. st. 2. Bečke konvencije o konzularnim odnosima.

²² Čl. V. sekcija 19. Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda; čl. V. sekcija 13. Konvencije o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija.

²³ Čl. VI. sekcija 22. Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

²⁴ Čl. V. sekcija 18. Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda; čl. V. sekcija 19. Konvencije o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija.

²⁵ Čl. 28.-36. i 58.-66. Konvencije o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera.

- na članove specijalne misije - osoblje koje komunicira sa službenicima države domaćina te obnaša poslove neophodne za normalno funkcioniranje misije; članovi specijalne misije²⁶ i njihova obitelj²⁷ uživaju apsolutni imunitet
- na administrativno i tehničko osoblje - osobe koje obavljaju složene i osjetljive zadaće ali predstavljaju samo potporu u funkcioniranju specijalne misije (npr. uredsko osoblje, službenici odgovorni za sigurnost prostorija i osoblja misije); administrativno i tehničko osoblje²⁸ i njihova obitelj²⁹ uživaju apsolutni imunitet
- na poslužno osoblje - osobe koje obavljaju poslove manje važnosti u specijalnoj misiji; poslužno osoblje uživa samo imunitet od progona za kaznena djela počinjena u obavljanju službe³⁰ dok članovi njihove obitelji ne uživaju imunitet
- na privatnu poslugu - osobe koje obavljaju poslove manje važnosti za članove specijalne misije; privatna posluga članova misije ne uživa imunitet od kaznenog progona.

1.2.2. Nepovredivost prostorija i vozila

Prostorije misije, konzularnih prostorija i međunarodnih organizacija su nepovredive.³¹ Zaštićene prostorije obuhvaćaju ne samo zgradu nego i njene pripadnosti (npr. ograđeni vrt ili park oko zgrade).³² Službene osobe države primateljice ne smiju u njih ući, osim uz pristanak šefa misije.^{33,34} Država primateljica posebno je obvezana na

²⁶ Čl. 29. Konvencije o specijalnim misijama.

²⁷ Čl. 39. st. 1. Konvencije o specijalnim misijama.

²⁸ Čl. 36. Konvencije o specijalnim misijama.

²⁹ Čl. 39. st. 2. Konvencije o specijalnim misijama.

³⁰ Čl. 37. Konvencije o specijalnim misijama.

³¹ Čl. 22. st. 1. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima; čl. 31. st. 1. Bečke konvencije o konzularnim odnosima; čl. 23. st. 1. Konvencije o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera; čl. II. sekcija 3. Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda; čl. III. sekcija 4. Konvencije o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija.

³² Andrassy, J., Međunarodno pravo, Zagreb, Školska knjiga, 1987., 285.

³³ Požar u američkom veleposlanstvu u Moskvi 1974. godine nije bio gašen, jer veleposlanik nije dao suglasnost vatrogascima za ulazak u zgradu veleposlanstva. Zgrada je do temelja izgorjela. Prema Tomašević, G., Temeljni instituti međunarodnog kaznenog procesnog prava, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 3-4, 2004., 218. U slučaju da se radi o konzulatu postupanje je nešto drugačije. Prema čl. 31. st. 2. Bečke konvencije o konzularnim odnosima postoji izuzetak kod konzularnih prostorija. U konzularne prostorije se može ući u slučaju požara ili druge nesreće koja zahtijeva hitne mjere. U ovakvim slučajevima suglasnost konzularnog ureda se može pretpostaviti.

³⁴ Policijski službenici su u travnju 2010. pretukli i ozlijedili kineskog službenika na parkirnom prostoru kineskog konzulata u Hustonu, SAD, gdje je bio zaposlen. Službenik se u posljednjim satima sa suprugom vraćao u konzulat ne znajući da nema zadnju tablicu s registarskim oznakama. Prekršaj su primijetili policijski službenici u vozilu i signalizirali da stane. S obzirom na to da, nakon što su se zaustavili, iz policijskog vozila neko vrijeme nitko nije izlazio, službenik je nastavio vožnju i parkirao se u krugu konzulata. Policijski službenici su ga tamo sustigli, svladali i vezali te ga pri tome i ozlijedili. Budući da su bez posebnog odobrenja ušli u prostor konzulata prekršene su odredbe Bečke konvencije o konzularnim odnosima. Policijski službenici su privremeno premješteni na uredske poslove dok se ne provede potpuna istraga. Mendoza, M., Olson, B., Officers investigated over Chinese diplomat's injury, Houston chronicle, 2010. (<http://www.chron.com/disp/story.mpl/metropolitan/6983234.html> - 2. 6. 2010.)

poduzimanje svih potrebnih mjera kako bi spriječila da prostorije misije budu nasilno zaposjednute ili oštećene, te narušen mir ili povrijeđeno dostojanstvo misije. Prostorije misije, njezin namještaj i druga imovina koji se u tim prostorijama nalazi, ne mogu biti podvrgnuti pretrazi, oduzimanju, zapljeni ili mjeri izvršenja.³⁵ Sukladno navedenom, ne može se bez odobrenja ući u prostorije misije u potrazi za dokazima potencijalnog ili postojećeg kaznenog djela ili postupati u slučajevima narušavanja javnog reda i mira.

Prostorije gdje se nalazi specijalna misija također su nepovredive.³⁶ Policijski službenici ne mogu ući u prostorije specijalne misije bez dopuštenja šefa specijalne misije ili, ako je prikladno, šefa stalne diplomatske misije zemlje šiljateljice koji je akreditiran u Republici Hrvatskoj.

Prijevozna sredstva misija (stalne i specijalne) također ne mogu biti podvrgnuta pretrazi, oduzimanju, zapljeni ili mjeri izvršenja. Privatna vozila diplomatskih agenata, administrativnog i tehničkog osoblja i njihove obitelji uživaju istu zaštitu kao i prijevozna sredstva misije. Takva vozila mogu biti premještena ako ometaju redovni promet, ali im ne mogu biti blokirani kotači.³⁷

Ako je diplomatsko vozilo ukradeno ili ga koristi osoba bez imuniteta u počinjenju kaznenog djela, isto se može pretražiti, a ako je potrebno, može se i zadržati. Ovakve okolnosti privremeno suspendiraju odredbe međunarodnih konvencija kojima se definira nepovredivost diplomatskih vozila.

1.2.3. Nepovredivost diplomatske pošte (valize)

Diplomatska pošta (valiza)³⁸ predstavlja svako dopisivanje koje se tiče misije i njezinih funkcija. To je zapečaćena torba ili kutija, jasno označena, koja sadrži samo službene dokumente i predmete za službenu upotrebu.³⁹ Diplomatska valiza ne smije se ni otvoriti, niti zadržati.⁴⁰ Diplomatski kurir mora kod sebe imati službeni dokument (kurirsko pi-

³⁵ U međunarodnom javnom pravu koristi se pojam fikcija eksteritorijalnosti na osnovu koje se smatra da se određena osoba (šef strane države, diplomatski predstavnici i dr.), kao i određeni prostori (veleposlanstva i dr.) uključujući i strane vojne brodove, vojne odrede i neke međunarodne organizacije, nalaze izvan državnog područja države primateljice. Tom "fikcijom" nastojali su se objasniti izuzeci od teritorijalne suverenosti države primateljice. (Berković, 2006:536.)

³⁶ Čl. 25. Konvencije o specijalnim misijama.

³⁷ Problem nepropisnog parkiranja diplomatskih vozila naročito je izražen u New Yorku gdje je sjedište UN-a. S obzirom na to da diplomati ne mogu biti prisiljeni platiti kaznu za parkiranje, diplomatski imunitet se prepoznaje kao "najbolja kartica za besplatno parkiranje u gradu". Opseg zloupotrebe diplomatskog imuniteta u ovom području najbolje se vidi iz podatka da u razdoblju od 1997. do 2002. godine diplomati raznih zemalja nisu platili 150 000 kazni za parkiranje ukupnog iznosa od 18 milijuna US\$. Morin, R., *Diplomatic Scofflaws and the Culture of Corruption*, Washington Post, Friday, 30 June 2006, A02.

³⁸ Diplomatska valiza (franc. *valise diplomatique*; *valise* – kovčeg, ručni kovčeg, kožna torba) – izraz, u upotrebi i u nekim drugim jezicima, kojim se označava kurirska prtljaga. Prema Ibler, V., *Rječnik međunarodnog javnog prava*, Zagreb, Informator, 1987.

³⁹ Pojam diplomatske torbe je više koncept nego opis oblika diplomatske pošte. Diplomatska pošta može biti prenošena u torbi, ali i u vreći, sanduku ili kontejneru bez obzira na dimenzije, oblik ili težinu. Nekadašnji Sovjetski Savez je 1984. godine testirao ovo pravilo prijavivši kao diplomatsku poštu devetotonsku traktorsku prikolicu. Zotti, E., ed. *Is there such a thing as a diplomatic pouch?*, 2005. (<http://www.straightdope.com/columns/read/2234/is-there-such-a-thing-as-a-diplomatic-pouch> - 1. 6. 2010.)

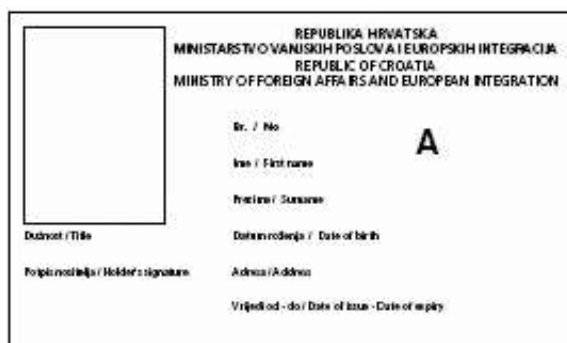
⁴⁰ Zimbabveanski službenici su izazvali međunarodni incident u ožujku 2000. godine kada su otvorili

smo) kojim se potvrđuje njegovo svojstvo i naznačava broj vreća koje čine diplomatsku valizu. U obavljanju njegovih dužnosti, kurira štiti država primateljica. On uživa osobnu nepovredivost i ne može biti podvrgnut nikakvoj vrsti uhićenja ili pritvaranja.⁴¹ Država šiljateljica ili misija mogu odrediti diplomatske kurire *ad hoc*. U tom slučaju odredbe o nepovredivosti kurira također se primjenjuju, uz rezervu da se imuniteti koji se tu spominju prestanu primjenjivati čim kurir preda primaocu diplomatsku valizu koja mu je povjerena.

Kada se komunikacija između države i njene diplomatske misije mora obaviti kroz treću državu, ta država mora osigurati istu nepovredivost koju je osigurala država primateljica. Ispravno označene diplomatske torbe nepovredive su dok su u tranzitu kroz treće zemlje, kao što su i diplomatski kuriri. Kuriri moraju, međutim, pribaviti sve potrebne vize.⁴²

2. IDENTIFIKACIJA OSOBA S PRAVOM NA IMUNITETE I PRIVILEGIJE

Budući da diplomatska putovnica može biti izdana samo za pojedine države te se ne može koristiti za putovanja koja nisu službene naravi, njeno posjedovanje ne mora značiti da nositelj uživa diplomatski imunitet. Da bi se sa sigurnošću znalo koje osobe imaju pravo na diplomatsku zaštitu, misije i konzularni uredi u Republici Hrvatskoj, diplomatskom notom prijavljuju Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija nove članove po njihovu dolasku u Republiku Hrvatsku.

Slika 1: Posebna osobna iskaznica
– prednja strana

Slika 2: Posebna osobna iskaznica
– poleđina

Članovi stranih diplomatskih misija u pravilu su strani državljani. Hrvatski državljani mogu biti članovi stranih diplomatskih misija samo uz suglasnost Republike Hrvatske, ali ta suglasnost može u svakom trenutku biti povučena.⁴³ Ova odredba je bitna ukoliko

britansku diplomatsku poštu. Diplomatic bag: The inside story, BBC News. (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/672786.stm - 1. 6. 2010.)

⁴¹ Čl. 27. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima; čl. 35. Bečke konvencije o konzularnim odnosima; čl. 27. i 57. Konvencije o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera; čl. III. sekcija 10. Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda; čl. IV. sekcija 12. Konvencije o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija; čl. 28. Konvencije o specijalnim misijama.

⁴² Feltham, R. G., *Diplomatski priručnik*, Zagreb, Naklada Zadro, 1996., 41.

⁴³ Čl. 8. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

takva osoba prekrši pravne propise Republike Hrvatske jer u tom slučaju može joj biti uskraćen imunitet i može biti procesuirana.

Na osnovi notifikacije Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija izdaje odgovarajuću posebnu osobnu iskaznicu (vidi sliku 1). Posebna osobna iskaznica služi za dokazivanje statusa djelatnika strane međunarodne organizacije, diplomatske misije ili konzularnog ureda, a na njenoj poleđini istaknut je opseg imuniteta osobe (vidi sliku 2).

Raščlambom sadržaja tablice 1 može se zaključiti da samo manji dio zaposlenika diplomatskih misija, konzularnih ureda ili međunarodnih organizacija ima apsolutni kaznenoprocetni imunitet.⁴⁴

Posebne osobne iskaznice razlikuju se po tipu, a svaki je tip različite boje. (tablica 1)

TIP	BOJA	NOSITELJI	VRSTA IMUNITETA
A	crvena	članovi diplomatske misije, nositelji diplomatske putovnice zemlje šiljateljice koji uživaju diplomatski status i članovi njihovih obitelji koji su nositelji diplomatske putovnice	Nositelj uživa imunitet od kaznene, građanske i upravne sudbenosti .
B	zeleno	šefovi i njihovi zamjenici u organizacijama Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, te drugih međunarodnih organizacija akreditiranih u Republici Hrvatskoj i članovima njihovih obitelji, neovisno o vrsti putovnice	Nositelj uživa imunitet od kaznene, građanske i upravne sudbenosti.
C	plava	konzularni dužnosnici i članovima njihovih obitelji, koji su nositelji diplomatske putovnice	Nositelj uživa imunitet, ne može biti uhićen ili pritvoren, osim u slučaju teškog kaznenog djela i to samo u provođenju sudske odluke.
D	cijan (svijetloplava)	članovi administrativno-tehničkog osoblja diplomatskih misija ⁴⁵ , službenici konzularnih ureda, članovi organizacija Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova, članovi međunarodnih organizacija akreditiranih u Republici Hrvatskoj i članovi njihovih obitelji, neovisno o vrsti putovnice	Nositelj uživa imunitet od sudbenosti za djela počinjena tijekom obnašanja svoje dužnosti.

⁴⁴ U praksi je primjerice uočeno da su počasni konzuli skloni zlorabiti posebnu osobnu iskaznicu kad bi ih policija zaustavila te bi, ako policijski službenik nije upoznat s procedurom postupanja prema osobama koje se pozovu na imunitet, izbjegli prekršajnu odgovornost. Također je primijećeno da se hrvatsko osoblje zaposleno u uredima međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj također poziva na činjenicu da rade u tim uredima, ne bi li tako doveli u zabludu policijskog službenika te ga naveli na pogrešan zaključak da imaju imunitet koji bi predstavljao prepreku policijskom službeniku da dovrši postupanje.

⁴⁵ Članovi administrativno-tehničkog osoblja diplomatskih misija trebali bi činiti posebnu kategoriju obzirom da po međunarodnom pravu imaju puni kaznenoprocetni imunitet, ali imunitet od građanske i upravne sudbenosti imaju samo za djela počinjena tijekom obnašanja svoje dužnosti.

E	magenta (roza)	članovi poslužnog osoblja diplomatskih misija, konzularnih ureda, organizacija Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova, te međunarodnih organizacija i članovi njihovih obitelji, neovisno o vrsti putovnice	Nositelj uživa imunitet od sudbenosti za djela počinjena tijekom obnašanja svoje dužnosti.
F	žuta	počasni konzularni dužnosnici koji su dobili privolu za obnašanje te dužnosti	Nositelj uživa imunitet od sudbenosti isključivo za djela počinjena u obnašanju svoje konzularne dužnosti.
G	narančasta	posebni stručnjaci i članovi njihovih obitelji, neovisno o vrsti putovnice	Nositelj ne uživa imunitet, osim u slučaju da međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku nije drugačije određeno.
H	ljubičasta	članovi obitelji, zajedničkog kućanstva i privatna posluga člana misije ili konzularnog ureda u Republici Hrvatskoj, neovisno o vrsti putovnice	Nositelj ne uživa imunitet, a iskaznica je izdana kao potvrda o odobrenom boravku u Republici Hrvatskoj.
I	smeđa	šefovi i njihovi zamjenici u uredima Ujedinjenih naroda i specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, te drugih međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj, koji su hrvatski državljani	Nositelj je hrvatski državljanin koji ne uživa imunitet, a iskaznica je izdana kao potvrda dužnosti koju obnaša.

Tablica 1: Vrste posebnih osobnih iskaznica⁴⁶

Uz diplomate koji su akreditirani u Republici Hrvatskoj, policijski službenici u svakodnevnom postupanju mogu susresti i stranog diplomata koji nije akreditiran u Republici Hrvatskoj. Ovdje se prije svega misli na diplomata koji tranzitira kroz Republiku Hrvatsku radi odlaska ili povratka iz zemlje u kojoj je akreditiran, odnosno radi odlaska ili povratka iz specijalne misije. Takvoj osobi priznat će se nepovredivost i drugi imuniteti koji mogu biti potrebni da bi mu omogućili prolazak ili povratak. Isto će se primijeniti na članove njegove obitelji koji uživaju povlastice i imunitete te prate diplomatskog agenta, putuju odvojeno da bi mu se priključili, ili da bi se vratili u svoju zemlju.⁴⁷ U sličnim uvjetima ne smije se ometati prelazak preko područja Republike Hrvatske članovima administrativnog i tehničkog osoblja ili poslužnog osoblja misije i članova njihovih obitelji.⁴⁸

Uobičajeno je da države odobre povlastice i imunitete predstavnicima stranih država u posjetu koji, iako nisu akreditirani kao diplomati ni u jednoj državi, obavljaju kvazidiplomatske i predstavničke funkcije. Ovdje se ponajprije misli na predsjednike država i njihovu obitelj, predsjednika parlamenta, predsjednika i potpredsjednike vlade te ministre. Diplomatska putovnica može biti izdana i drugim visokim dužnosnicima strane države

⁴⁶ Prema Pravilniku o izdavanju putnih listova, viza i posebnih osobnih iskaznica. (NN 82/05.)

⁴⁷ Čl. 42. st. 1. Konvencije o specijalnim misijama.

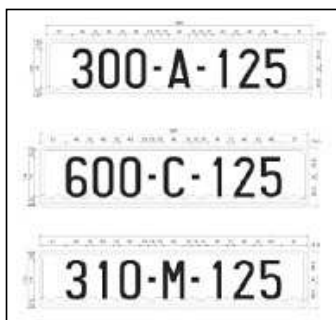
⁴⁸ Čl. 42. st. 2. Konvencije o specijalnim misijama.

poput sudaca ustavnog suda, dužnosnika u uredu predsjednika, zastupnika u parlamentu, državnih tajnika i dr. Takve osobe najčešće će doći u Republiku Hrvatsku u sastavu specijalne misije. Specijalna misija je privremena misija koja predstavlja određenu državu kako bi u državi primateljici raspravljali o pitanjima od posebne važnosti ili kako bi proveli posebne zadaće. Najčešće se radi o pregovorima u vezi s bilateralnim i multilateralnim sporazumima ili raspravama o implementaciji ili interpretaciji sporazuma. Većinu takvih misija sačinjavaju diplomati i civilno osoblje, ali, kao što smo prije i spomenuli, ponekad misiju mogu voditi ministri, premijeri i predsjednici država. Hrvatsko Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija bit će obaviješteno o članovima posebne misije i osobama u njihovoj pratnji te vremenu njihova dolaska i povratka.⁴⁹

2.1. Oznake vozila osoba s pravom na privilegije i imunitete

Diplomatska i konzularna vozila označavaju se posebnim registarskim oznakama i dopunskim pločicama koje upućuju da se u vozilu nalazi osoba s pravom na privilegije i imunitete sukladno međunarodnom pravu.

Registarske pločice za vozila diplomatskih i konzularnih predstavništava, misija stranih država i predstavništava međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj i njihova osoblja plave su boje, a otisnute brojke i slova žute su boje, te sadrže: brojčanu oznaku zemlje iz koje je predstavništvo, slovnu oznaku djelatnosti predstavništva, odnosno statusa osobe u tim predstavništvima i registarski broj vozila (vidi sliku 3).⁵⁰

Slika 3: Registarske pločice

Slovne oznake djelatnosti predstavništava odnosno statusa osobe u tim predstavništvima na registarskim pločicama jesu:

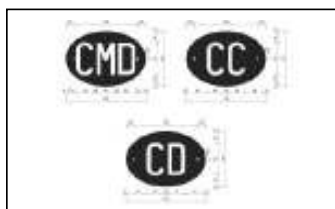
1. "A" – za vozila u vlasništvu diplomatskih predstavništava, misija stranih država i predstavništava međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj i njihova osoblja koja imaju diplomatski status
2. "C" – za vozila u vlasništvu konzularnih predstavništava i njihova osoblja koja imaju konzularni status
3. "M" – za vozila čiji su vlasnici stranci koji su zaposleni u diplomatskim i konzularnim predstavništvima, misijama stranih država i predstavništvima međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj, a nemaju diplomatski status.⁵¹

⁴⁹ Čl. 11. Konvencije o specijalnim misijama.

⁵⁰ Čl. 16. st. 1. Pravilnika o registraciji i označavanju vozila. (NN 151/08.)

⁵¹ Čl. 16. st. 2. Pravilnika o registraciji i označavanju vozila. (NN 151/08.)

Za vozila kategorije "A" i "C" uz registarsku pločicu izdaje se i dopunska pločica elipsasta oblika crne boje sa slovima otisnutim žutom bojom: za vozila kojima se koristi šef diplomatskog predstavništva ili misije – pločica sa slovima "CMD"⁵², za vozila kojima se koristi osoba s diplomatskim statusom – pločica sa slovima "CD"⁵³, a za vozila kojima se koristi konzularni dužnosnik pločica sa slovima "CC"⁵⁴ (vidi sliku 4).⁵⁵

Slika 4: Dopunske pločice

3. POSTUPANJE PREMA OSOBAMA KOJE SE POZOVU NA DIPLOMATSKI IMUNITET

Strani diplomatski agenti, administrativno i tehničko osoblje te njihova obitelj vrlo rijetko sudjeluju u kriminalnim aktivnostima. Međutim, ako se to dogodi, policijski službenik treba biti upoznat s međunarodnim ugovorima i posebnom praksom kojom je regulirano postupanje prema takvim osobama (sistematizirano u tablici 2). Katalog postupanja treba obuhvatiti sljedeće:

1. Policijski službenik će poduzeti sve ovlasti postupanja određene zakonom kako bi zaštitio život, tijelo i imovinu osoba te održao povoljno stanje sigurnosti bez obzira što osoba prema kojoj se postupa tvrdi da ima diplomatski imunitet. Čim posumnja da se radi o osobi koja ima diplomatski imunitet, policijski službenik će o postupanju obavijestiti nadređenog.⁵⁶
2. Kada to okolnosti dopuste, potrebno je utvrditi status osumnjičenog te opseg njegovog imuniteta. Ukoliko se radi o diplomatu koji je akreditiran u Republici Hrvatskoj, tražit će se da predoči posebnu osobnu iskaznicu na čijoj se poleđini vidi koji opseg imuniteta ima, te će se sukladno tome odlučiti o daljnjem postupanju. Ukoliko diplomat nije akreditiran u Republici Hrvatskoj, tada će se o daljnjem postupanju odlučiti nakon konzultacija s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija.
3. Ako osoba ima apsolutni imunitet, nad njom se ne mogu upotrijebiti sredstva za vezivanje, osim ako ne predstavlja neposrednu prijetnju sigurnosti.⁵⁷ Nadalje,

⁵² CMD (franc. *Chef de mission diplomatique*) – šef diplomatske misije.

⁵³ CD (franc. *Corps diplomatique*) – diplomatsko osoblje.

⁵⁴ CC (franc. *Corps consulaire*) – konzularno osoblje.

⁵⁵ Čl. 16. st. 3. Pravilnika o registraciji i označavanju vozila. (NN 151/08.)

⁵⁶ Čl. 20. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima. (NN 76/09.)

⁵⁷ Prema čl. 85. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, policijski službenik je ovlašten upotrijebiti sredstva za vezivanje radi sprječavanja otpora osobe ili odbijanja napada usmjerenog na policijskog službenika, bijega osobe, samoozljeđivanja ili ozljeđivanja druge osobe, međutim, kada se postupa prema osobama s apsolutnim imunitetom sredstva za vezivanje se mogu upotrijebiti samo kada se radi o napadu na policijskog službenika ili kada treba spriječiti samoozljeđivanje ili ozljeđivanje druge osobe. (NN 76/09.)

- ta osoba ne može biti podvrgnuta niti jednoj vrsti uhićenja ili pritvaranja te će, čim se prikupe sve informacije potrebne za daljnje postupanje, biti puštena.
4. Po okončanju postupanja potrebno je napisati detaljno izvješće o događaju te kopiju istog dostaviti Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija.

Kategorija		Uhićenje ili zadržavanje	Ulazak u stan	Kažnjavanje za prometni prekršaj	Pozivanje zbog svjedočenja	Kazneni/prekršajni progon	Članovi obitelji
Diplomatsko predstavništvo	Diplomatski agent	NE	NE	DA	NE	NE	Jednako kao i sponzor (apsolutni imunitet).
	Član administrativnog ili tehničkog osoblja	NE	NE	DA	NE	NE	Jednako kao i sponzor (apsolutni imunitet).
	Pomoćno osoblje	DA	DA	DA	DA	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.
Konzularno predstavništvo	Profesionalni konzularni službenici	NE, osim u slučaju teškog kaznenog djela i to samo u provođenju sudske odluke	DA	DA	NE – za službene radnje. Ne može biti prisiljen da svjedoči bez obzira na vrstu slučaja.	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.
	Počasni konzularni službenici	DA	DA	DA	NE – za službene radnje. DA – u svim drugim slučajevima.	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.
	Konzularni zaposlenici	DA	DA	DA	NE – za službene radnje. DA – u svim drugim slučajevima.	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.

Međunarodne organizacije	Osoblje međunarodnih organizacija	DA	DA	DA	NE – za službene radnje. DA – u svim drugim slučajevima.	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.
	Diplomatsko osoblje u misijama pri međunarodnim organizacijama	NE	NE	DA	NE	NE	Jednako kao i sponzor (apsolutni imunitet).
	Pomoćno osoblje u misijama pri međunarodnim organizacijama	DA	DA	DA	NE – za službene radnje. DA – u svim drugim slučajevima.	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.
Specijalne misije	Diplomatski agent	NE	NE	DA	NE	NE	Jednako kao i sponzor (apsolutni imunitet).
	Član administrativnog ili tehničkog osoblja	NE	NE	DA	NE	NE	Jednako kao i sponzor (apsolutni imunitet).
	Pomoćno osoblje	DA	DA	DA	DA	Imunitet za službene radnje. Konzultirati MVPEI.	Nemaju imunitet.

Tablica 2: Diplomatske i konzularne privilegije i imuniteti od kaznenog/prekršajnog progona

Država šiljateljica može se odreći imuniteta od sudbenosti za osobe koje uživaju diplomatski imunitet.^{58,59} Odricanje uvijek mora biti izričito i mora biti ishodovano za svaki stadij kaznenog postupka. Inicijalno odricanje od imuniteta koje će pokrivati sve stadije kaznenog postupka vrlo je rijetko u praksi. Neposredna suradnja zemlje šiljateljice često je vrlo limitirana, a slanje zahtjeva za odricanje od imuniteta kroz redovne diplomatske kanale uvelike ograničava provođenje izvidnih i hitnih istražnih radnji.

⁵⁸ Čl. 32. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima; čl. 45. Bečke konvencije o konzularnim odnosima; čl. 31. i 61. Konvencije o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera; čl. 41. Konvencije o specijalnim misijama.

⁵⁹ U siječnju 1997. godine gruzijski diplomat u Sjedinjenim Američkim Državama je zbog brze vožnje (preko 120 km/h) i utjecaja alkohola izazvao prometnu nesreću u kojoj je ozlijeđeno četvero ljudi dok je jedna šesnaestogodišnjakinja smrtno stradala. S obzirom na diplomatski imunitet, počinitelj nije zadržan, međutim, Republika Gruzija se na zahtjev Sjedinjenih Američkih Država odrekla prava na imunitet za svog službenika te je isti osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od 7 do 21 godine. Miller, B., Diplomat Sentenced in Teen's Death; Georgian Gets 7 to 21 Years for Drunk-Driving Crash in D.C. Washington Post, Dec 20, 1997, A.01.

Budući da diplomati nemaju imunitet od kaznene odgovornosti po povratku u svoju zemlju, država koja se nije htjela odreći imuniteta može se ponekad složiti da se provedu određene istražne radnje i prikupe dokazi na temelju kojih će se voditi kazneni postupak u zemlji šiljateljici.⁶⁰

U slučajevima kada nije bilo odricanja od imuniteta, država primateljica može poduzeti niz aktivnosti koje mogu završiti opozivanjem stranog diplomata ili upozorenjem da se daljnje kršenje propisa neće tolerirati. Država primateljica može u svako vrijeme i bez obveze da svoju odluku obrazloži, notificirati državi šiljateljici da je šef ili bilo koji drugi član diplomatskog osoblja misije *persona non grata*⁶¹ ili da bilo koji drugi član osoblja misije nije prihvatljiv. Ukoliko država šiljateljica odbije učiniti, ili ne učini u nekom razumnom roku navedene obveze, država primateljica može odbiti da osobu o kojoj se radi prizna članom misije.⁶²

3.1. Granična kontrola nositelja diplomatskih putovnica

Čelnici država i članovi njihovih izaslanstava, čiji je dolazak i odlazak graničnim službenicima najavljen diplomatskim putem, ne podliježu graničnoj kontroli.⁶³

Nositeljima diplomatskih putovnica koji dolaze u službeni posjet, prilikom obavljanja granične kontrole, može se dati prednost pred ostalim putnicima na graničnim prijelazima te ne moraju dokazivati posjedovanje sredstava za uzdržavanje.⁶⁴

Osobna prtljaga diplomatskog agenta izuzeta je od pregleda, osim ukoliko postoje ozbiljni razlozi za pretpostavku da ista sadrži predmete čiji su uvoz ili izvoz zakonom zabranjeni ili podvrgnuti propisima države primateljice o karanteni. Pod ozbiljnim razlozima smatraju se, primjerice, pouzdane i detaljne informacije da osobna prtljaga diplomata sadrži oružje ili eksploziv.⁶⁵

Prilikom granične kontrole u zračnim lukama, zbog sigurnosti javnog zračnog prometa, diplomat i njegova osobna prtljaga bit će podvrgnuti sigurnosnom pregledu. Osobni pregled diplomata obavlja se uz pomoć metaldetektorskih vrata i ručnog metal-detektora, a pregled ručne prtljage obavlja se uz pomoć rendgen uređaja.⁶⁶ Ako se tom prilikom utvrdi da diplomat nosi kod sebe ili u prtljazi predmete koji se zrakoplovom mogu

⁶⁰ Ruski diplomat u Kanadi je u siječnju 2001. godine izgubio kontrolu nad svojim autom, popeo se na nogostup i udario dvije pješakinje. Jedna je od posljedica udara preminula dok je druga zadobila teške tjelesne ozljede. Rusija je odbila kanadski zahtjev za odricanjem od imuniteta, ali je diplomata opozvala i osudila na četiri godine zatvora. Russian diplomat jailed for crash death, BBC News. (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1881488.stm> - 2. 6. 2010.)

⁶¹ Lat. *Persona non grata* (*ingrata*) – osoba koja se ne uvažava, koja nije u milosti. Prema: Ibler, V., Rječnik međunarodnog javnog prava. Zagreb, Informator, 1987.

⁶² Čl. 9. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima; čl. 23. Bečke konvencije o konzularnim odnosima; čl. 12. Konvencije o specijalnim misijama.

⁶³ Čl. 32a. st. 1. Zakona o nadzoru državne granice. (NN 173/03., 141/06., 8/07., 40/07., 146/08.)

⁶⁴ Čl. 32a. st. 2. Zakona o nadzoru državne granice. (NN 173/03., 141/06., 8/07., 40/07., 146/08.)

⁶⁵ McClanahan, G. V., Diplomatic Immunity – Principles, Practices, Problems, C. Hurst & Co. Ltd., London, 1989., 117.

⁶⁶ Čl. 4. st. 2. Pravilnika o načinu pregleda putnika u javnom zračnom prometu koji uživaju diplomatski i konzularni imunitet. (NN 26/94.)

prevoziti samo na propisan način (oružje, streljivo i sl.) policijski će službenik tražiti od diplomata da takve predmete izdvoji i preda na prijevoz sukladno posebnim propisima.⁶⁷ Ako se pronađu predmeti kojima se može ugroziti sigurnost zrakoplova i osobna sigurnost putnika, policijski službenik oduzet će takve predmete.⁶⁸

U slučajevima kada treba obaviti pregled osobne prtljage diplomata, pregled treba učiniti samo u prisutnosti diplomata ili njegovog ovlaštenog predstavnika.⁶⁹

Nad nositeljima diplomatskih putovnica, koji nisu akreditirani u državi potpisnici i koji putuju u privatne svrhe, obavlja se redovna granična kontrola.⁷⁰

3.2. Kontrola osoba s imunitetom u prometu

Ako osoba s imunitetom počini prometni prekršaj, njoj može biti izdano upozorenje ili naplaćena novčana kazna jer takav postupak ne zahtijeva uhićenje ili značajnije zadržavanje osobe.⁷¹

U slučaju kada se sumnja da se osoba s imunitetom nalazi pod utjecajem alkohola, istu se ne smije alkotestirati⁷², međutim, ako se nalazi pod vidljivim utjecajem alkohola ili opojnih droga, neće joj se dopustiti da vozi. Omogućit će joj se da telefonom kontaktira taksi službu ili osobu koja ju može odvesti doma. Ako živi na području rada policijske ophodnje koja ju je zaustavila, može joj se ponuditi prijevoz do adrese stanovanja. Kao krajnja solucija, ako osoba s imunitetom inzistira da nastavi upravljati vozilom, a očito je da u takvom stanju u prometu predstavlja opasnost po sebe i druge, ona može biti dovedena u policijsku postaju radi otrežnjenja. U takvom slučaju ne bi se trebala koristiti sredstva za vezivanje te bi upotreba prisile trebala biti svedena na minimum koji je potreban da se spriječi njezino samoozljeđivanje ili nanošenje ozljeda drugima.⁷³

⁶⁷ Čl. 6. st. 2. Pravilnika o načinu pregleda putnika u javnom zračnom prometu koji uživaju diplomatski i konzularni imunitet. (NN 26/94.)

⁶⁸ Čl. 8. st. 1. Pravilnika o načinu pregleda putnika u javnom zračnom prometu koji uživaju diplomatski i konzularni imunitet. (NN 26/94.)

⁶⁹ Čl. 36. st. 2. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

⁷⁰ Čl. 20. Pravilnika o načinu nadzora državne granice. (NN 38/09.)

⁷¹ U praksi policije SAD-a je da se kopija izdane kazne i druga dokumentacija koja se tiče postupanja prema diplomatu čim prije dostavi Ministarstvu vanjskih poslova. S obzirom na to da isto Ministarstvo izdaje diplomatima vozačke dozvole i prati njihovo ponašanje u prometu, ono može izdati kaznene bodove, oduzeti danu dozvolu te proglasiti osobu nepoželjnom u SAD-u. Rudd, J. L., *Diplomatic Immunity*, FBI Law Enforcement Bulletin, 2, 2008., 26.

⁷² U travnju 2010. godine veleposlanik Poljske u Srbiji izazvao je prometnu nesreću u kojoj je jedna osoba lakše ozlijeđena. Iako je bio pod vidnim utjecajem alkohola, veleposlanik nije alkotestiran jer se već prilikom provođenja očevida pozvao na diplomatski imunitet. Jelovac, B., *Pijani ambasador Poljske izbegao zatvor – Napolje iz Srbije!*, Alo novine d.o.o., 26. 04. 2010. (http://www.alo.rs/vesti/26692/Napolje_iz_Srbije - 2. 6. 2010.)

⁷³ McClanahan, G. V., *Diplomatic Immunity – Principles, Practices, Problems*: C. Hurst & Co. Ltd., London, 1989., 114. i 115.

4. ZAKLJUČAK

Svrha privilegija i imuniteta nije davanje ustupaka pojedincima, već garantiranje učinkovitog zastupanja države šiljateljice. Velika većina stranih službenika svjesna je potrebe poštovanja zakona i posvećena je održavanju kvalitetnih diplomatskih odnosa sa zemljom primateljicom.

Kada se policijski službenik zatekne u situaciji da postupa prema osobama s diplomatskim imunitetom, on ne smije izgubiti iz vida da se pred njime nalazi službeni predstavnik strane države prema kojem se treba odnositi s prikladnim stupnjem poštovanja.

Policijski službenik treba, u nastaloj sigurnosnoj situaciji, u što kraćem roku utvrditi opseg imuniteta osobe prema kojoj postupa te, uvažavajući zaštitu koja mu je međunarodnim pravom dodijeljena, učinkovito provoditi zakone Republike Hrvatske. Do trenutka potpunog utvrđivanja stupnja imuniteta osobe poštuju se propisane procedure policijskog postupanja za nastalu sigurnosnu situaciju, a nakon saznanja o postojanju imuniteta nastavlja se s postupanjem u onoj mjeri koju opseg imuniteta omogućava.

LITERATURA

1. Aden, M., Bornhöft, P. (2007). *Diplomats in Berlin Use Immunity to Commit Crimes*. Der Spiegel, 27. veljače 2007. (<http://www.spiegel.de/international/spiegel/0,1518,468715,00.html> - 13. 10. 2009.).
2. Andrassy, J. (1987). *Međunarodno pravo*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Berković, S. (2006). *Diplomacija i diplomatska profesija*. Dubrovnik: Urban-Media.
4. Feltham, R. G. (1996). *Diplomatski priručnik*. Zagreb: Naklada Zadro.
5. *Konvencija o predstavljanju država u njihovim odnosima s međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera iz 1975. godine* (http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/5_1_1975.pdf - 3. 2. 2010.).
6. *Konvencija o privilegijama i imunitetima specijaliziranih ustanova iz 1947. godine* (<http://www.unog.ch> - 3. 2. 2010.).
7. *Konvencija o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih naroda iz 1946. godine* (<http://www.onug.ch> - 3. 2. 2010.).
8. *Konvencija o specijalnim misijama iz 1969. godine* (<http://untreaty.un.org> - 3. 2. 2010.).
9. McClanahan, G. V. (1989). *Diplomatic Immunity – Principles, Practices, Problems*. London: C. Hurst & Co. Ltd.
10. *Pravilnik o izdavanju putnih listova, viza i posebnih osobnih iskaznica*. NN 82/05. Zagreb: Narodne novine.
11. *Pravilnik o načinu nadzora državne granice*. NN 38/09. Zagreb: Narodne novine.
12. *Pravilnik o načinu pregleda putnika u javnom zračnom prometu koji uživaju diplomatski i konzularni imunitet*. NN 26/94. Zagreb: Narodne novine.
13. *Pravilnik o registraciji i označavanju vozila*. NN 151/2008. Zagreb: Narodne novine.
14. Rudd, J. L. (2008). *Diplomatic Immunity*. FBI Law Enforcement Bulletin, 2, 25.-32.
15. Tomašević, G. (2004). *Temeljni instituti međunarodnog kaznenog procesnog prava*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 3-4, 199.-222.

16. *Zakon o nadzoru državne granice*. NN 173/03., 141/06., 8/07., 40/07., 146/08. Zagreb: Narodne novine.

17. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. NN 76/09. Zagreb: Narodne novine.

Summary

Alenko Vrđuka, Franjo Magušić

Police Procedures Involving Persons with Diplomatic Immunity

Police procedures involving persons with diplomatic immunity are uncommon, but when they occur, the security of other people must be protected while the privileges and immunities granted to diplomatic personnel should be respected.

It is important that the police officer correctly identifies which person is, according to international law, entitled to diplomatic immunity. At all times the police officers have to be aware of the range of the immunities each person has and the consequent implications this has. However police officers should prioritise the security of other people if endangered by acts of a person with diplomatic immunity.

The first part of the article reviews the various types of diplomatic immunity. Part two is concerned with how to identify the persons with immunity and the last part elaborates on what the police procedures should be.

Key words: diplomat, diplomatic immunity, police procedures, diplomatic identification card.